

Izvještaj OHR-a i specijalnog predstavnika EU za BiH Evropskom parlamentu: juli – decembar 2005

Izvještaj Evropskom parlamentu: juni-decembar 2005. godine

Kratak pregled

Bosna i Hercegovina (BiH) je u izvještajnom periodu načinila veliku prekretnicu. Kao i u proteklih nekoliko godina, sveobuhvatan cilj međunarodne zajednice bio je da pruži pomoć ovoj zemlji u njenim pripremama za učešće u evro-atlanskim integracijama, a posebno u uspostavljanju ugovornih odnosa sa Evropskom unijom (EU) i NATO savezom. BiH ne samo da je ispunila uslove za otvaranje pregovora sa EU o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (SAA) na desetu godišnjicu Daytonskog mirovnog sporazuma u novembru 2005. godine, nego je počela i tehničke razgovore u januaru 2006. godine.

Proces u kome je BiH konačno ispunila uslove iz Studije izvodljivosti Evropske komisije (EC) iz novembra 2003. godine za otpočinjanje pregovora o stabilizaciji i pridruživanju pokazao je da još postoji potreba za snažnim, ali manje nametljivim, međunarodnim angažmanom u ovoj zemlji. Jasna poruka međunarodne zajednice da konačna odgovornost za ispunjenje uslova EC leži isključivo na domaćim organima podstakla je preuzimanje stvarne odgovornosti. Ovaj pristup reformi, kombiniran sa stalnim smanjivanjem OHR-a i postepenim jačanjem uloge Specijalnog predstavnika EU (EUSR), trebao bi karakterizirati narednu fazu u pomacima BiH prema samoodrživoj državnosti i aktivnoj integraciji u Evropu.

BiH je, dakle, postigla krajnji uspjeh u pridruživanju svojim

susjedima, Hrvatskoj i Srbiji i Crnoj Gori, u regionalnim naporima da učestvuje u evropskim integracijama. Zajedničke aspiracije čine neriješena granična pitanja manjim problemom, a neizvjesnost u vezi sa budućnošću Državne zajednice Srbije i Crne Gore i konačnog statusa Kosova do sada nije imalo velikog uticaja na BiH.

Nehapšenje Radovana Karadžića i Ratka Mladića u ovom periodu spriječilo je prijem BiH u NATO-ov program Partnerstvo za mir. Međutim, stalni politički i finansijski pritisak na Srpsku demokratsku stranku (SDS), reforme u sektoru sigurnosti i veća koordinacija između državnih i entitetskih institucija pomogli su da se održi unaprijeđen nivo saradnje između Republike Srpske i Međunarodnog krivičnog tribunala u Hagu, kao što je naglašeno i u mom prethodnom izvještaju.

Deseta godišnjica potpisivanja Općeg okvirnog sporazuma za mir intenzivirala je diskusije o ustavnoj reformi koje su se s prekidima odvijale tokom cijele godine. Svečanost obilježavanja godišnjice u Washingtonu rezultirala je potpisom osam najvećih političkih stranaka u BiH za opredjeljenje na pružanje pomoći procesu i dogovaranje ustavnih reformi do marta 2006. godine. Njihovi pregovori su do sada rezultirali principjelnim sporazumom o odredbama koje se odnose na ljudska prava, nadležnosti i veličinu Vijeća ministara i dva doma Parlamentarne skupštine BiH, te izvjesna smanjenja ovlasti Predsjedništva. Međutim, paket koji je obećan, odnosno nacrt zakona za podnošenje parlamentu još nije realiziran.

Vojna misija Evropske unije (EUFOR) izgradila je snažnu reputaciju u toku prve godine svoga angažmana i postala je ključni partner u podršci političkih ciljeva EU i Plana implementacije misije OHR-a. Policijska misija EU (EUPM) je, sa svoje strane, okončala svoj prvi mandat. Naredna misija koja će se produžiti do 31. decembra 2007. godine i koja će se usredsrediti na nadzor restrukturiranja policije i borbu protiv organiziranog kriminala počela je 1. januara 2006. godine.

Nakon intenzivnog lobiranja, mnogo javnih kampanji i nekoliko rundi političkih pregovora na najvišem nivou, konačno je početkom oktobra postignut sporazum o daljim aktivnostima na restrukturiranju policije. On obuhvata eksplicitno prihvatanje od strane državne i entitetskih vlada tri principa za koje je EC insistirala da predstavljaju okosnicu reformi i koji su postali preduslov za SAA . U svrhu vođenja ovog procesa formirana je Direkcija za provedbu restrukturiranja policije.

Odbrana reforme je dosegla vrhunac bez većih poteškoća. Ostvaren je opći konsenzus koji obuhvata ukidanje entitetskih nadležnosti, prenos svih nadležnosti za odbranu i lica na službi na nivo države, ukidanje obaveznog služenja vojnog roka i uspostavu restrukturanih i malih rezervnih snaga kao podrške smanjenom broju profesionalnih vojnika. Na zadnjim zasjedanjima u 2005. godini, Parlament Federacije i Skupština Republike Srpske usvojili su zakone koji su potrebni za završetak implementacije reformi odbrane. Prema planu, ministarstva odbrane oba entiteta prestala su da postoje 31. decembra.

Mandat supervizora za reformu obavještajnog sektora, Kalmana Kocsisa istekao je 31. decembra. Reforma obavještajnog sektora je sada dostigla fazu gdje intenzivan međunarodni nadzor nije više potreban. OHR i OSCE će pratiti dalju konsolidaciju i operacije Obavještajno-sigurnosne agencije (OSA).

OHR je u decembru dostavio Parlamentarnoj skupštini BiH i Vijeću ministara nacрте zakona kojima se predlaže domaći postupak provjere u procesu imenovanja ministara i zamjenika ministara na državnom nivou. Pored toga, ja sam najavio da će sva lica koja su moji prethodnici ili ja smijenili sa javne funkcije, sa izuzetkom onih kojima je zabrana izrečena zbog opstrukcije u saradnji sa Međunarodnim tribunalom u Hagu ili zbog podrške haškim optuženicima, imati u budućnosti pravo da se prijavljuju na nerukovodeće pozicije u javnim institucijama.

Na sastanku u Parizu 14. decembra, Upravni odbor Vijeća za provedbu mira imenovao je dr. Christiana Schwarz-Schillinga iz Savezne Republike Njemačke za moga nasljednika na funkciji Visokog predstavnika od 31. januara 2006. godine. Ja sam iz tog razloga produžio period na koji se odnosi ovaj izvještaj kako bi uključio i zadnji mjesec moga mandata.

Politički razvoj situacije

U posljednjih šest mjeseci dominirali su naponi da se ispune preostali uslovi iz Studije izvodljivosti i dobije zeleno svjetlo za otvaranje pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa EU. Ovo je ostvareno zvaničnim otvaranjem pregovora 25. novembra.

Reforme policije, odbrane i sistema javnog emitiranja ove zemlje bile su ključna pitanja na koja je međunarodna zajednica koncentrirala svoje napore. Sankcije ili nametanja nisu bila korištena – niti su se mogli koristiti – da bi se došlo do rezultata. Domaći organi su morali uzeti odgovornost u svoje ruke za naredne korake.

Na desetu godišnjicu potpisivanja Daytonskog sporazuma, u Washingtonu je postignut dogovor od strane osam najvećih političkih stranaka u BiH, kojim su se opredjelile na ustavne promjene na državnom nivou do kojih će doći do kraja marta 2006. godine. Stranke su načinile značajan ali ne i kompletan progres do sredine januara. U vrijeme pisanja ovog izvještaja, neizvjesno je da li će se pregovori nastaviti da bi se došlo do sveobuhvatnih amandmana u okviru kratkog raspoloživog vremena, ili će naponi biti ograničeni na pretvaranje do sada postignutih dogovora u ustavni ili državni zakon.

Uprkos stalnom odbijanju i odugovlačenju Vlade RS, Narodna skupština RS je 5. oktobra u zadnjoj minuti usvojila sporazum o restrukturiranju policije koji je predložio entitetski predsjednik i koji je zadovoljio standarde EC. Vijeće ministara, državni parlament i parlament Federacije poslije su

usvojili ovaj isti tekst. Sporazumom se predviđa osnivanje Direkcije za provedbu restrukturiranja policije do 31. decembra; priprema plana provedbe do 30. septembra 2006. godine; usvajanje plana na entitetskim i državnoj vladi do 31. decembra 2006. godine; te usvajanje plana na entitetskim i državnom parlamentu do kraja februara 2007. godine. Prvi korak, osnivanje Direkcije, poduzet je u zadatom roku.

Činjenica da su pregovori o policijskoj reformi zauzimali centralno mjesto u zadnjih šest mjeseci znači da je OHR drugim preostalim reformama posvećivao manje pažnje nego obično. Pojava sistematskog opstrukcionizma u domenu uglavnom ekonomskih i fiskalnih pitanja od strane Vlade RS dovela je do toga da je OHR izdao demarš 10. novembra i sazvao konferenciju za novinare 2. decembra u cilju vršenja javnog pritiska na organe u Banjaluci. Do nekih pomaka je došlo, ali dugačak praznični period i trenutni pokušaji da se obori Vlada predvođena SDS -om doveli su do obustave normalnih aktivnosti.

S druge strane, Vlada Federacije je konačno odustala od protivljenja realizaciji odredbi Washingtonskog i Daytonskog sporazuma u pogledu premještanja pet ministarstava u Mostar. Ona je usvojila odgovarajuće odluke u toku jeseni i odredila ministarstva koja su izvršila ili će izvršiti premještaj. Federalni ustavni amandmani o lokalnoj samoupravi i posljedični zakon o lokalnoj samoupravi i raspodjeli javnih sredstava sada su pred razmatranjem u Parlamentu Federacije. Njihovo donošenje bi postavilo temelje za već dugo zakašnjelu reformu općinske vlasti u entitetu.

Vlada Federacije je u posljednje vrijeme funkcionirala sa manje prijetnje da neki od njena tri koaliciona partnera dovedu do poremećaja u njenom radu i održavanju sjednica. Parlament je u julu usvojio ključne zakone koji se odnose na budžet i unutrašnji dug. U istom mjesecu, vladajućoj koaliciji je prijetilo i izglasavanje nepovjerenja koje su inicirali Socijal-demokrati. Međutim, vlada je u avgustu i septembru

dovedena na ivicu krize zbog neslaganja u vezi sa imenovanjima ministara kao zamjene za ministre koji su podnijeli ostavke.

Iako su dvije veće stranke u BiH, SDS i Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ BiH) prošle kroz unutrašnja trvenja u ovom periodu, politička scena je prilično stabilna, mada postoje mnogi pokazatelji da stranke već vrše manevre u cilju jačanja pozicija u periodu pred opšte izbore u oktobru 2006. godine. Na kongresu SDS -a u novembru, predsjednik stranke (i RS) Dragan Čavić učvrstio je kontrolu nad strankom koju očigledno namjerava da udalji od njene ratne prošlosti. Stranka demokratskog progresa (PDP) najavila je krajem godine da će prestati pružati podršku vladi koju predvodi SDS u NSRS, čime lišava vladu većine i stvara priliku da najveća opoziciona stranka u RS, Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD) pokrene glasanje o povjerenju vladi. Vladi je izglasano nepovjerenje 26. januara. Pregovori o formiranju zamjenske vlade koju predvodi SNSD mogli bi se odužiti.

Ministri PDP-a i dalje vrše tehničke mandate u Vijeću ministara, bez obzira na nastojanja premijera da jednog ministra smijeni sa dužnosti i bez obzira na ostavku koju je podnio drugi ministar. Lider HDZ BiH, Dragan Čović, nastojao je da se riješi protivnika u stranci i otkloni sumnje o legitimitetu njegovog izbora na funkciju stranačkog predsjednika u junu 2005. godine. Grupacija evropskih narodnih stranaka je, kao posljedicu ovoga, suspendirala pridruženo članstvo HDZ BiH u ovom tijelu.

Revizija odluka o smjenama koju sam inicirao u martu 2005. godine je nastavljena, i do kraja godine, pravo na rad u javnim službama vraćeno je za trideset ljudi. U novembru sam produžio proces najavljujući da svi oni koji su smijenjeni mojim odlukama ili odlukama mojih prethodnika od sada imaju pravo da se prijave za nerukovodeće pozicije u javnim organima ili preduzećima na koje se primanje vrši na osnovu javnog konkursa – pod uslovom da nisu smijenjeni sa pozicije zbog pružanja podrške optuženicima Haškog tribunala ili zbog

ometanja saradnje sa Tribunalom.

Plan implementacije misije

Značajni pomaci su ostvareni u cilju okončanja Plana implementacije misije OHR-a iz 2005. godine. Iako se RS i dalje protivi nekim planiranim reformama, posebno kad se radi o prenosu nadležnosti na državni nivo – sporazum o restrukturiranju policije uklonio je blokadu koja je postojala po nekoliko pitanja i omogućio OHR-u da se koncentrira na druge važne reformske prioritete.

Proces planiranja aktivnosti, koji je započet sredinom 2005. godine sa ciljem praćenja napretka po stavkama u okviru Plana za implementaciju misije, identificiranja prepreka i unaprijeđenja stope njihove realizacije, se pokazao efikasnim u raščišćavanju neriješenih stavki iz Plana implementacije misije koje su se akumulirale početkom 2005. godine.

Kao rezultat toga, na kraju mog mandata kao visokog predstavnika ostaće nezavršeno oko 40 stavki raspoređenih u okviru tri od četiri osnovna zadatka: Zaživljavanje vladavine prava (11); Privredna reforma (12); i Jačanje institucija (17). Sredinom januara u potpunosti je završen osnovni zadatak Reforme odbrane kojom prilikom je ministar odbrane potpisao naredbu o uspostavljanju Ekspertnog tima za provedbu zadataka u prelaznom periodu. Za sve preostale stavke, osim njih šest, planirano je da budu završene do kraja 2005. godine. Veliki broj ovih stavki se, međutim, odnosi ili na restrukturiranje policije ili na javni radio i televizijski sistem, tj. one oblasti u kojima je politički napredak ostvaren tek u jesen.

Od još uvijek neriješenih stavki iz oblasti vladavine prava u okviru Plana implementacije misije, sve stavke osim jedne se odnose na proces restrukturiranja policije koji će se vjerovatno produžiti do početka 2008. godine. Preostale stavke iz Plana implementacije misije koje se odnose na privrednu reformu obuhvataju širok spektar prioriteta u okviru reforme,

što je takođe slučaj i sa programom Jačanja institucija. Plan implementacije misije za 2006. godinu bi u dogledno vrijeme trebao biti predstavljen Vijeću za implementaciju mira. Ovaj plan će sadržati revidirane vremenske okvire za stavke koje se odnose na restrukturiranje policije s obzirom na činjenicu da je došlo do produženja ovog procesa.

Zaživljavanje vladavine prava

U oblasti vladavine prava glavno postignuće jeste sporazum da se restrukturiranje policije provede u skladu sa tri principa koje je postavila Evropska komisija: Sve zakonodavne i budžetske nadležnosti za sva pitanja policije moraju se nalaziti na državnom nivou. Nema političkog uplitanja u operativni rad policije. Funkcionalne lokalne policijske oblasti moraju se utvrditi na osnovu tehničkih kriterija za rad policije, pri čemu se operativna komanda vrši na lokalnom nivou. Direkcija za provedbu restrukturiranja policije je uspostavljena 8. decembra, s tim da su upravni i izvršni odbori imenovani 29. decembra.

Zahvaljujući značajnim naporima OHR-a i drugih agencija, BiH sada ima zakone i zakonske institucije koje su neophodne za zaživljavanje i očuvanje vladavine prava. Ovo je znakovito postignuće. Kao rezultat toga, Odjel za vladavinu prava OHR-a je krajem godine mogao završiti sa svojim radom.

Istovremeno zatvaranje Jedinice za borbu protiv kriminala i korupcije je signaliziralo kraj perioda u kojem je OHR imao ulogu da identificira i obrađuje pojedinačne predmete u svrhu krivičnog gonjenja na svim nivoima. Nakon niza sastanaka koji su trebali osigurati efikasan prenos odgovornosti, Jedinica je dostavila svu svoju dokumentaciju domaćim nadležnim organima.

OHR je takođe uspješno okončao napore na jačanju međusobnih veza između bh. agencija za provođenje zakona, kao i njihovih veza sa regionalnim institucijama koje su zadužene za borbu protiv kriminala, korupcije i terorizma. Radna grupa kojom je

predsjedavao OHR i koja se sastojala od predstavnika Ministarstva pravde BiH i Ministarstva odbrane BiH, OSA-e, SIPA-e, Uprave za indirektno oporezivanje (UIO), EUPM-a i CAFAO-a Evropske komisije je analizirala obavještajni i pravni okvir, nakon čega je identificirala inovacije koje će doprinjeti jačanju saradnje i efikasnosti onih tijela koja imaju kriminalističko-obavještajne odgovornosti.

Jedinica OHR-a je u jesenjem periodu prošle godine pružila tehničku pomoć u radu Ministarstva sigurnosti BiH i Ministarstva civilnih poslova BiH na uspostavi komisije koja će izvršiti reviziju procesa u okviru kojeg su, od 1992. godine pa naovamo, na stotine stranih državljana stekli državljanstvo BiH. Za mnoge slučajeve takve naturalizacije se sumnja da su izrazito neregularni i da predstavljaju kontinuirani sigurnosni rizik.

Na zahtjev komandanta EUFOR-a, Odjel za vladavinu prava je pripremio detaljnu analizu organizovanog kriminala i korupcije u BiH koja sadrži moguće ciljeve, mjerila i zadatke koji mogu poslužiti međunarodnoj zajednici u pružanju podrške domaćim naporima u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije.

Privredna reforma

U 2005. godini, BiH je još uvijek bila u ranoj fazi teške ekonomske tranzicije. Međutim, s obzirom na sve veći stepen odgovornosti i uspjehe koje su domaći akteri zabilježili u rješavanju ekonomskih izazova, Ekonomski odjel OHR-a je krajem 2005. godine završio sa svojim radom. Nova godina je započela provedbom vjerovatno dosad najkompleksnije fiskalne reforme, tj. uvođenjem poreza na dodatnu vrijednost. Uvedena je jedinstvena stopa od 17 procenata kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri olakšala primjena PDV-a. Dosadašnji rezultati su obećavajući iako uticaj ove značajne reforme vjerovatno neće biti evidentan u prvih nekoliko mjeseci. Srećom, tehnički aspekti uvođenja PDV-a su obavljani skoro bez ikakvih zastoja. Uvođenje PDV-a je značajna prekretnica u okviru nastojanja BiH

da stvori povoljno okruženje u kontekstu priključenja evropskim integracijama, ali istovremeno i značajan korak naprijed koji doprinosi ekonomskom rastu, uvećavanju porezne baze, privlačenju investicija i otvaranju novih radnih mjesta.

Ukupna makroekonomska situacija je i dalje pozitivna zahvaljujući jako izraženoj domaćoj potražnji u 2005. godini. Procjenjuje se da je ekonomski rast u protekloj godini iznosio 5,7 procenata bruto nacionalnog proizvoda, što je među najvišim stopama razvoja u regionu. Nakon što je dosegla najniži nivo u 2001. godini, stopa rasta industrijske proizvodnje od tada bilježi stalni napredak. Inflacija je i dalje zanemarljiva, i Centralna banka sada u svom posjedu ima značajne rezerve strane valute koje trenutno pokrivaju šestomjesečni uvoz.

Kako bi se iskoristio ovaj zalet, moj ured se fokusirao na nekoliko fiskalnih mjera sa ciljem unaprijeđenja fiskalne saradnje i smanjivanja fiskalnih rizika. Jedna od ovih mjera je bila i uspostavljanje Državnog fiskalnog vijeća BiH. Ovo vijeće je odgovorno za izradu konsolidiranih projekcija godišnjih prihoda i planiranih rashoda, kao i za odlučivanje o raspodjeli budžeta između države, entiteta i Distrikta Brčko. Fiskalno vijeće BiH je zadužilo savjetodavnu grupu sa iznalaženjem načina da se smanje troškovi i da se unaprijedi efikasnost vlade na svim nivoima. Jedan od projekata Vijeća je i izrada državnog zakona o platama. Nakon izrade ovog zakona, OHR će nastojati da osigura njegovo usvajanje.

Usvajanje novih zakona o registraciji preduzeća u 2005. godini predstavljalo je značajan korak naprijed u stvaranju povoljnog poslovnog okruženja u BiH za strane i domaće investicije. Ali, očigledno je da poslovna klima mora biti puno povoljnija ukoliko zemlja želi u potpunosti iskoristiti trenutno obećavajuću stopu godišnjeg rasta. Stvaranje jedinstvenog ekonomskog prostora je od ključnog značaja za realizaciju ovog cilja, kao i za brži privredni razvoj, strane investicije i otvaranje novih radnih mjesta. Shodno tome, moj ured je

nastojao pomoći u pripremi i promoviranju državnih zakona o obligacijama, o lijekovima, i o zaštiti potrošača.

Međutim, samo potpuna provedba ovih i ostalih zakona koji su već dijelom postojećeg zakonskog okvira će biti od stvarne koristi novim preduzećima, i jedino tako će se osigurati razvoj privatnog sektora. Povoljnije prilike za nova preduzeća i za razvoj privatnog sektora će takođe biti uslovljene kontinuiranim restrukturiranjem privrede. Zakon o stečaju postoji u formi zakona, ali se samo u rijetkim prilikama i primjenjuje. U drugoj polovini 2005. godine, usporena je efikasnost privatizacije, pogotovo u Federaciji.

Reforme u oblasti poljoprivrede stoje u mjestu. Uprkos naporima na ostvarenju napretka u ovom sektoru, Vlada Republike Srpske je dosad odbacivala preporuku Evropske komisije za uspostavljanje državnog pravnog i institucionalnog okvira. S obzirom da je saradnja između državne administracije i entitetskih administracija od vitalne važnosti u oblasti poljoprivrede, OHR je pozvao entitete da se odreknu dosadašnjeg unilateralnog pristupa.

Naglašavanje činjenice da BiH ima potencijal da bude ekonomski uspješna, a ne ovisna država, će biti od suštinskog značaja u narednom periodu. Stvaran i rapidan ekonomski rast je moguć ako se, prije nego li kasnije, provedu razumne strategije, i ako restrukturiranje privrede ponovo postane glavni vladin prioritet.

Jačanje kapaciteta institucija u BiH, pogotovo onih na državnom nivou

Zajednički akcioni plan za upošljavanje osoblja i obezbjeđenje radnih prostorija, koji je premijer Terzić izložio Vijeću za implementaciju mira u septembru 2004. godine, se ponovo našao na političkom dnevnom redu u periodu izvještavanja, s tim da je pažnja sada usmjerena na Komisiju za javnu imovinu. Kao rezultat lobiranja OHR-a, ova međuvladina komisija je počela

sa radom u novembru 2005. godine. Komisija ima zadatak da se bavi pitanjima vlasništva na svim nivoima vlasti, kao i pravima države da izvrši preuzimanje/eksproprijaciju imovine u skladu sa svojim potrebama, uključujući i one potrebe koje proističu iz procesa evropskih integracija. Komisija koja u svom sastavu ima zvaničnike države, entiteta i Distrikta Brčko je takođe zadužena za izradu imovinskih zakona na nivou države. Nakon opširnih diskusija o principima raspodjele državne imovine, pravna potkomisija koja djeluje u sastavu ove Komisije sada radi na izradi neophodnih zakonskih rješenja. OHR ima ulogu posmatrača i pravnog savjetnika.

Uspostavljanje civilne komande i kontrole nad oružanim snagama na državnom nivou, reforma sigurnosnog sektora i stvaranje preduslova za integrisanje u evro-atlanske okvire

U svom prethodnom izvještaju, detaljno sam opisao impresivan napredak koji je ostvaren u reformi odbrane. Od tog perioda dva državna zakona o odbrani su stupila na snagu, a od 1. januara 2006. godine, BiH je dobila jedinstveno ministarstvo odbrane i oružane snage. Ministar odbrane BiH, Nikola Radovanović će nadgledati proces provedbe i integrisanja za koji se očekuje da će trajati oko dvije godine. Tim eksperata iz ministarstva odbrane će planirati, organizirati, usklađivati i vršiti nadzor nad procesom prenošenja svih odbrambenih funkcija i osoblja na državni nivo. NATO će i dalje pružati podršku ovom procesu. Što se tiče OHR-a, naš Ured će takođe nastaviti sa pružanjem podrške bh. vlastima u provedbi ovih zadataka.

Sa zaživljavanjem nove odbrambene strukture, BiH će ojačati svoju sposobnost u pogledu očuvanja sigurnog okruženja kod kuće i u regionu, što će ovoj zemlji omogućiti da realizira svoje aspiracije i priključi se evro-atlanskom partnerstvu. Evropska unija je 23. januara ukinula embargo na oružje Bosni i Hercegovini koji je bio na snazi dugi niz godina.

Mandat supervizora za reformu obavještajne službe, Kalmana

Kocsisa je istekao 31. decembra. Od juna 2004. godine kada sam ga imenovao na funkciju koordinatora reforme obavještajnih službi u BiH, ostvareni su iznimno dobri rezultati. Ostvareni napredak istovremeno znači da je došlo vrijeme da se umani međunarodno prisustvo u ovoj oblasti. Ipak, OHR će i dalje nastaviti sa praćenjem dešavanja u obavještajnom sektoru kako bi ponajprije osigurao da vladavina prava prevlada u BiH.

Obavještajno-sigurnosna agencija (OSA) je u periodu izvještavanja nastavila sa jačanjem svojih operativnih i analitičnih kapaciteta. Zamišljeni su prvi programi obuke, a u julu su održani i prvi kursevi. U januaru 2006. godine, OSA je potpisala sporazum o saradnji sa ministarstvom odbrane prema kojem će OSA omogućiti oružanim snagama pristup informacijama koje su im potrebne u svrhu zaštite oružanih snaga.

Parlamentarna skupština BiH je u međuvremenu unaprijedila svoju sposobnost da nadgleda djelovanje agencije i da osigura demokratsku odgovornost. Usvajanje Zakona o zaštiti tajnih podataka je predstavljalo važan korak, čime je omogućena razmjena i sigurno pohranjivanje tajnih podataka. Po ovom zakonu, OSA je obavezna da dostavi sigurnosne procjene za pojedince i institucije koje rade na obradi tajnih podataka.

U periodu izvještavanja ostvaren je dodatni napredak u pogledu saradnje BiH sa Haškim tribunalom. Od 18 bjegunaca pred pravdom za koje se pretpostavlja da su u BiH, i koje je Tribunal tražio početkom 2005. godine, njih četvorica su još uvijek na slobodi. Grupa za saradnju sa Haškim tribunalom koja je uspostavljena na državnom nivou pomogla je u uklanjanju većeg broja ličnih i strukturalnih prepreka koje su ometale saradnju sa Tribunalom i spriječavale primjenu direktiva EU. Dodatne reforme u sektoru odbrane i obavještajnom sektoru su poboljšale sposobnost BiH da sarađuje sa Haškim tribunalom. Restrukturiranjem policije završit će se ovaj proces institucionalne transformacije.

Pod konstatnim političkim pritiskom došlo je do promjene

razmišljanja u vrhu SDS-a, što je primoralo Vladu Republike Srpske da prizna barem neke od grijehova iz ratnog perioda, te da prepozna urgetnu potrebu pune saradnje sa Haškim tribunalom. Međutim, BiH neće biti pozvana da se priključi NATO-ovom Partnerstvu za mir ukoliko, i sve dok, Karadžić i Mladić ne budu u Hagu. Naglašavanje i pozivanje na potrebu pune saradnje sa Haškim tribunalom u okviru platforme Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanja o kojem se trenutno pregovara sa Evropskom komisijom (tj. članovi 2. i 4. Općih principa Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, dokument 363/05, 15/12/05) znači da BiH treba i dalje zadržati trend napretka na ovom frontu. Puna saradnja sa Haškim tribunalom će i dalje biti standard po kojem će se mjeriti spremnost BiH da učestvuje u evro-atlanskim integracijama.

BiH u regiji

Sporazum o restrukturiranju policije iz oktobra spasio je BiH od zaostajanja za susjedima koji su se već nalazili na putu prema pregovorima za pridruživanje ili članstvo u Evropskoj Uniji. Formalni početak pregovora iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju u vrijeme desete godišnjice Daytonsko-pariškog sporazuma i njihov stvarni početak krajem januara značio je da BiH više ne prijeti mogućnost zaostajanja za susjedima. S druge strane, moraju se pomno pratiti daljnja sloboda četiri osumnjičenika za ratne zločine od strane Tribunala u Hagu i rastuća neizvjestost o budućnosti državne zajednice Srbije i Crne Gore (nezavisnost Crnogoraca i konačni status Kosova).

Mora se naglasiti da BiH i dalje ima manjih ali neriješenih problema oko pitanja granice sa obje susjedne zemlje. Primjetni problemi izvire iz činjenice da mnogi BiH državljani također imaju hrvatsko ili srpsko-crnogorsko državljanstvo, te da se ustavnim odredbama ovih zemalja o izručenju njihovih građana opstruira i regionalna bitka protiv organiziranog kriminala kao i potraga za navodnim ratnim zločincima protiv kojih Tribunal u Hagu nije podigao optužnicu.

BiH i proces evropskog zbližavanja

Studija izvodljivosti Evropske komisije

Kao što je naglašeno na početku, bosanskohercegovačke vlasti napravile su dovoljan napredak u izradi zakona i drugih zahtjeva iz Studije izvodljivosti Evropske komisije tokom ovog perioda kako bi Evropska komisija dala preporuku Vijeću Evropske Unije da podrži otvaranje pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Formalno otpočinjanje pregovora dogodilo se 25. novembra u Sarajevu. Vlasti BiH složile su se i usvojile reforme u nizu sektora, uključujući vladavinu prava, ljudska prava, poreze, tržišnu konkurenciju, promet, kontrolu narkotika, informacijsko društvo i medije.

Velika pobjeda na polju vladavine prava – politički sporazum koji je podržao restrukturiranje policije na osnovu tri principa koje je odredila Evropska Komisija i uspostavljanje Direktorata za implementaciju reforme policije za obavljanje tog posla – opisana je ranije.

BiH je ispunila većinu svojih postprijemnih obaveza za Vijeće Evrope u proteklih šest mjeseci. Državni zakon o ombudsmenu, spajanje entiteskih i državnih ombudsmana, usvojen je od strane Vijeća ministara i čeka na usvajanje u Parlamentu.

Nakon ljetošnjeg usvajanja Zakona o porezu na dodatnu vrijednost (PDV) uslijedilo je usvajanje paketa zakona o carini i porezima: Zakon o Upravi za indirektno oporezivanje, Zakon o postupku za indirektno oporezivanje, Zakon o postupku prisilne naplate i Zakon o carinskim prekršajima. Time bi se trebala osigurati kako funkcionalnost PDV-a tako i nesmetana implementacija i realizacija PDV-a koja je počela s prikupljanjem poreza 1. januara.

Važni zakoni o tržišnoj konkurentnosti, licencama za lijekove, željeznicama i javnom emitovanju usvojeni su također u toku ovog perioda. Nekoliko zakona koje zahtijeva Evropska komisija još čekaju na usvajanje, uključujući uspostavljanje Komisije

za zaštitu podataka, Agencije o informacijskom društvu i entitetske zakone o javnom emitovanju. Kao što je ranije spomenuto, međutim, usvajanje zakona je jedna stvar a njihova primjena i implementacija druga. BiH bi značajno trebala unaprijediti pomjeranje od jednog ka drugom segmentu.

EUFOR / Operacija Althea

U novembru 2005. godine Vijeće ministara Evropske Komisije odbrilo je reviziju druge misije Vojne misije Evropske unije (EUFOR-a) te joj produžilo mandat zadržavajući istu strukturu vojnih snaga i u 2006. godini. EUFOR se i dalje percipira kao mirotvorne snage vjerodostojne vojne sigurnosti. Njegovo prisustvo u ovom trenutku i dalje ostaje od esencijalne važnosti.

EUFOR obuhvata oko 6.200 trupa iz 22 zemlje-članice Evropske unije i jedanest drugih zemalja. Snage su još uvijek raspoređene širom zemlje sa tri regionalno stacionirane multinacionalne baze i glavnim štabom u Sarajevu. EUFOR nastavlja sprovoditi operacije u skladu sa svojim mandatom kako bi osigurao svoje obaveze iz Aneksa 1.a i 2. Općeg okvirnog sporazuma za mir te doprinositi očuvanju sigurnog okruženja. Multinacionalne baze sprovode niz operacija, uključujući patrole prisutnosti, aktivnosti lokalnog tima za promatranje, sakupljanje oružja i posebne operacije kako bi osigurali usklađenost s Okvirnim sporazumom i spriječili anti-daytonske aktivnosti.

U narednoj godini EUFOR će, u skladu sa revizijom druge misije, igrati manje prominentnu i proaktivnu ulogu u sprovođenju operacija koje su usmjerene ka organiziranom kriminalu. Umjesto toga, EUFOR će svoje operacije više uskladiti sa operacijama EUPM-a i prioritetima koje odrede domaće agencije za sprovođenje zakona. Međutim, EUFOR će u svakom slučaju biti spreman da pomogne ovim agencijama u sprovođenju operacija protiv organiziranog kriminala. EUFOR također aktivno sudjeluje u Grupi za strategiju protiv

kriminala kojom presjedava EUSR, tijelo koje je zaduženo za nadzor koordinacije i koherentnosti napora Vanjsko-odbrambene politike Evropske Unije u podršci bosanskohercegovačkim vlastima u borbi protiv organiziranog kriminala.

EUPM

Kada je prvobitni mandat EUPM završen krajem 2005. godine, misija je sprovela procese evaluacije za reviziju napretka koju je napravila u realizaciji svoja četiri strateška prioriteta: (1) izgradnji institucija i kapaciteta; (2) borbi protiv organiziranog kriminala i korupcije; (3) financijskoj održivosti bh. policije; i (4) razvoja policijske nezavisnosti i odgovornosti.

Vijeće ministara BiH odlučilo je u junu uspostaviti Ministarsko vijeće za suradnju o pitanjima policije. Izgradnjom tijela koje je prvobitno formirano za vrijeme mandata UN IPTF kao Ministarsko-konsultativni sastanak o pitanjima policije, novo Vijeće je počelo raditi na uspostavljanju adekvatne koordinacije i suradnje među policijskim snagama BiH i donošenju odluka i instrukcija koje će biti obavezujuće za Upravni odbor Policije.

EUPM je zadržao svoju podršku SIPA-i, Državnoj agenciji za zaštitu i istrage, koja je u augustu pokrenula dodatno zapošljavanje i do značajnog stepena poboljšala operative kapacitete. EUPM je savjetovao internu radnu grupu SIPA-e na reviziji organizacijskog pravilnika koji regulira strukture i odgovornosti različitih odjela agencije. Od tada sprovode monitoring njegove implementacije. Obavještajno-financijski odjel SIPA-e je samo sedam mjeseci nakon formiranja pozvan da se pridruži Egmont Grupi, svjetskoj mreži agencija za sprovođenje zakona koji dijele obavještajne podatke o pranju novca.

Nakon oktobarskog pomaka policijske reforme, Radna grupa o reformi policije EUPM-a i OHR-a razvila je okvir za

uspostavljanje direktorata koji će ostvariti reformu policije u periodu od narednih 5 godina.

Evropsko vijeće je 24. novembra odlučilo da produži EUPM-ov mandat do kraja 2007. godine samo sa manje dužnosnika i refokusiranim mandatom. Sa smjernicama i koordinacijom koje pruža EUSR, EUPM će se koncentrirati na podršku uspostavljanja održive, profesionalne i multietničke policije u BiH koja djeluje u skladu sa najvišim evropskim i međunarodnim standardima. Reformirana policija također mora ispuniti obaveze BiH iz Procesu stabilizacije i pridruživanja, uključujući borbu protiv organiziranog kriminala. Mandat EUPM-a je u tom smislu pojačan, a od misije koja će je naslijediti očekuje se da bude proaktivna u pomoći domaćim agencijama u planiranju i sprovođenju značajnijih istraga i operacija u vezi organiziranog kriminala. EUPM će također sudjelovati u Strateškoj grupi protiv kriminala.

EUPM će nastaviti djelovati i skladu sa općim ciljevima Aneksa 11 Daytonsko-pariškog sporazuma. Brigadni general Vincenzo Coppola iz Italije imenovan je za šefa misije/policijskog komesara.

Specijalni predstavnik Evropske Unije (EUSR)

Pored moga mandata visokog predstavnika, služio sam i kao specijalni predstavnik Evropske Unije (Zajednička akcija Vijeća 2004/569/Zajednička vanjska sigurnosna politika) od maja 2002.

Kao što to zahtijeva moj mandat, nastavio sam promovirati implementaciju Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH i ispunjenje 16 kriterija za reformu koji su identificirani u Studiji izvodljivosti Evropske komisije. Ja sam prirodno bio preokupiran posebno potrebom da nadidemo dva posljednja kamena spoticanja koja su, prije jeseni, spriječavala BiH da se kvalificira za pregovore iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju: osiguranje političke saglasnosti o

restrukturiranju policije u skladu s tri principa koje je odredila Evropska komisija i pritisak za usvajanje dva zakona o javnom emitovanju.

Također sam nastavio vršiti politički nadzor EUPM-a kao što se zahtijeva od mog mjesta u lancu komande ove misije. Bivši komesar EUPM Kevin Carty i ja smo intenzivno radili tokom ovog perioda izvještavanja kako bismo izradili plan refokusiranja za misiju koja slijedi. Kao što je ranije spomenuto, nova misija EUPM-a pokrenuta je 1. januara 2006.

Kao koordinator napora Evropske unije u suzbijanju organiziranog kriminala, uspostavio sam i predsjedavao Strateškom grupom za borbu protiv kriminala. Ovo tijelo uspostavljeno je kako bi osiguralo koordinaciju i koherentnost napora Evropske sigurnosno-odbrambene politike Evropske Unije BiH u borbi protiv organiziranog kriminala i korupcije. Također sam savjetovao premijera Terzića o aktualiziranju Akcionog plana BiH o organiziranom kriminalu s ciljem postizanja operativno relevantnog političkog okvira. Moj ured, kao i predstavnici EUPM-a i Evropske komisije, postali su promatrači u radnim grupama koje je kasnije formirao ministar sigurnosti Bariša Čolak. Ova grupa je zadužena za izradu nacрта aktualiziranog funkcionalnog strateškog okvira za bavljenje organiziranim kriminalom i korupcijom do kraja marta 2006. godine.